

MAGYAR VILÁG

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL:
II. KER., FŐ-UTCZA 4. SZ.
KÉZIRATOKAT NEM ADUNK VISSZA.

TÁRSADALMI ÉS SZÉPIRODALMI HETILAP.
MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.

ELŐFIZETÉSI ÁR:
Egész évre 10 K. Negyedévre 250 K.
Félévre 5 K. Egyes szám ára 20 fill.

FŐSZERKESZTŐ:
DR. DEMJANOVICH EMIL
(telefon-száma : 57 - 70)

SZÉPIRODALMI FŐMUNKATÁRS:
LAMPÉRTH GÉZA

FELELŐS SZERKESZTŐ:
CSUDÁKY BERTALAN
(telefon-száma : 41 - 24)

TARTALOM: Új honfoglalók: *Petronius*. — A kökereszt: *Dalmady Győző*. — Lilyke aggodalma: *Szabó Jenőné*. — Egy történelmi ház Chislehurst-ban: *Dr. Yolland Arthur*. — Ósz ragyogása: *Szabó Sándor*. — Az orosz Riviera VI.: *Csudáky Bertalan*. — Kézdí-Kovács László: *Lampérth Géza*. — Irodalom és művészet: *Ör*. — A hétről. — A szerkesztőség üzenetei. — Egyről-másról.

Uj honfoglalók.

Irta: *Petronius*.

Sorozatos cikkeim folyamán többször történt utalás az új honfoglalókra. Nem hiszem ugyan, hogy a Magyar Világ olvasói ne volnának tisztában e typusal, mégis szükségesnek tartom róluk külön megemlékezni.

Mint minden politikai typusnak, úgy ennek is a homályos ősidőkben kell keresni eredetét, helyesebben szólva a talajt, amelyből kibukkant, vagy amelybe belefészkelődött. A történelem tanúsága szerint legelőször a tatárjárást követő időkben történt, hogy nemcsak az ősrégi *gyepüket* (királyi vadászterületeket), hanem a kipusztult magyarság székhelyeit is idegen népfajok lepték el. Ugyanez történt a török dúlás után is. Az osztrák kényuralom szintén behozta hozzánk a cseheket, de bukása után megint visszavitte, azonban mégis maradandó nyomokat hagyott hátra azért, hogy külön *nemzetiségi területeket* csinált a régi *gyepükből* és *dezertumokból*.

Itt-ott ezeknek a nemzetiségi területeknek a régi «posszessorok» még mindig megadják a «gyepü» karakterét, de a legnagyobb részre az új honfoglalók tették rá a kezüket, még pedig nem királyi donatio, hanem központi (kormányi vagy pártvezetőségi) jelölés alapján, *képviselői mandátumok* formájában.

Tulajdonképpen az erdélyi részekben alakult ki ez a typus, hol a magyar alkotmány sáncaiba bevett oláhok elhitték Bécsnek, hogy ők egy fiók nemzetet (nemzetiséget) képeznek, még pedig azzal a rendeltetéssel, hogy született ellenségei legyenek a magyarnak. Ebből aztán ők — hogy a nyílt hazafurást elkerüljék — azt a következtetést vonták le, hogy legjobb, ha a passzív rezisztenciára kárhoztatják magukat. Ezáltal pedig prédáivá lettek az új honfoglalóknak.

Legújabbban, mintegy tíz év óta, ezek az új honfoglalók a mi hegyvidékünk fedezték föl alkalmas vadászterületnek, ráfogva népünkre, hogy ez is csak afféle nemzetiség. Azelőtt ez a nép — mióta bejutott az alkotmány sáncaiba — saját belátása és izlése szerint választotta meg képviselőit s bár sajnos, a mi intelligenciánkból kevesen vállalkoztak, de legalább akik vállalkoztak, azok tényleg be is jöttek a képviselőházba. Most azonban elhittették az új honfoglalók a néppel, hogy míg magyarul meg nem tanul, addig a régi theokratiai törzsszert kell követnie, ne törődjék tehát azzal, hogy ki lesz a képviselője, hanem hallgasson törzsfőnökeire, akiktől t. i. ezek a honfoglalók könnyű szerrel megszerezhetni

vették a központ által nekik ítelt mandátumot, papságunkkal pedig azt igyekeztek elhitetni, hogy legjobb ha nem törődik a saját vérebéli világi intelligenciával s engedi azt — úgy mint eddig — áttérni a laín ritusra, vagy a protestáns vallásra, mert ezek a drágalátosak pusztá stréberségből (?) úgy is csak galibákat csinálnak nekik egyházi ügyeikben.

Igy történt, hogy az utóbbi országgyűléseken csaknem teljesen magunk fajtájabeli képviselők nélkül maradtunk.

Kárunkra volt ez nemcsak nekünk, hanem az országnak is, mert kézzel foghatólag *magasabb nemzeti érdek* követeli azt, hogy úgy a lételeért küzdő gör. katolikus magyarság, mint a nemzetiségi kialakulástól irtózó, magát szívből-lelekben magyarnak tekintő szlávajku néptünk, saját vérebéli emberekkel legyen képviselve a nemzetgyűlésen. Ezt a nagy nemzeti igazságot az eddigi kormányok — sem Széll, sem Tisza — nem voltak képesek megérteni. Nem ám, mert nem engedték az *Előjegyzettek*.

Hát ez miféle bogár? kérdi a nyájas olvasó. Nem valami új typus, kérem, csak egy alsóbbrendű válfaja a honfoglalóknak. A kiérdemült honfoglalók ugyanis iskolát csináltak azért, hogy magukévá tették népünknek azt az ismeretes mondasát, miszerint a politika nem egyéb, mint *úri huncutság*. Az iskola nőttön-nőtt és mint rendszeren, túltermelés lett a vége s az iskolázott politikusok túlnyomó része kénytelen volt beérni azzal, hogy valamely, valamikor, valahol megüresedő képviselői állásra — *előjegyzettek*. (Az ilyen tömeges előjegyzésekre a m. kir. államvasutaktól vették a példát, ahol a szegény leendő pénztári kezelőnek ebből élnek.)

Főleg ezek az *Előjegyzettek* álltak útjában a mi intelligenciánknak, mert fájdalom, a dekadens szabadelvű párt és kormánya abban a tévhitben élt, hogy csakis ezeknek az iskolázottaknak kortespraktikája az, ami az országot, helyesebben szólva őket, kiránthatja a hinárból.

Hiába erőlködött tehát a legutóbbi képviselőválasztásoknál úgy az orsz. bizottság, mint az egyesület vezetőse; süket fülekre talált a kormányelnököknél. *Széll Kálmán* még legalább elég őszinte volt bevallani az ő ősi fölfogását, hogy *posszessoroknak* kell elsőbbséget adni. Már *Tisza* csak azzal a frázissal állt elő, hogy az illetők szerzenek előbb talajt maguknak a választókerületekben. Nem volt ez egyéb frázisnál, mert hiszen tudjuk, hogy a hivatalos jelölés olyan, mint pl. (hogy megint a vasutakról vegyek hasonlatot) a vicinálisoknál az előmunkálati engedély: enélkül sem az egyik, sem a másik esetben nem lehet talajt szerezni.

Előhuzakodtak még azzal a kifogással is, hogy «felekezeti» motívumoknak nem adhatnak tért a választásoknál, ez azonban a mi esetünkben nagyon is neveléses kifogás volt csak és könnyelmű félreismerése annak a nagy nemzeti érdeknek, melyet főntebb érintettünk. Azt azonban, amit titokban gondolt, egyik sem mondta meg őszintén, hogy t. i. a választásoknak faji területek szerinti organizációja könnyen nemzetiségi kialakulásokra vezethet. Pedig ügyvezetőségünk, erre az ellenvetésre számítva, önként azt a kijelentést tette előttük, hogy reflektánsaink nem ragaszkodnak ehhez vagy ahhoz a kerülethez, hanem készséggel elfogadják a jelölést az ország bármely más kerületeiben is, mert fődolog, hogy intelligenciánk az országgyűlésben kellőleg képviselve legyen, nehogy — mint eddig történt — a világ és a kormány ezeket a honfoglalókat tekintse *szakértő informátoroknak* a mi ügyeinkben is.

Nézetem szerint a jövőre is ez lesz a helyes álláspont s eszünk ágában sincs azt praetendálni, hogy azok a választókerületek, hol a mi népünk van többségben, saját intelligenciánk számára foglaltassanak le, sőt készséggel engednék mi tért ezekben a kerületekben akár csak a honfoglalóknak is, ha viszont azok, kik erre intelligenciánk sorából pályáznak, kellő támogatásban részesülnek. Vannak ugyanis a honfoglalók közt derék, kipróbált emberek, akik mintaképp szolgálhatnak fejlődő intelligenciánknak a nép körül szerzett érdemeik által. Ezeknek én jövőre is megadnám az elsőbbséget, mert ha eddig keresztelkedtek is utaink, annyit talán mégis szabad remélni a nemzeti irány jelenlegi hatalmas lendületétől, hogy ez jövőre másképp lesz.

Bizom is benne, hogy ezentúl kormányaink és országos pártjaink jobban fogják méltatni intelligenciánkat, mely ha nem is számarány, de arravalóság tekintetében bátran fölveheti a versenyt az ország többi intelligenciájával. Ha pedig hiú volna ez a reményem, akkor meg azt remélem, hogy a «segíts magadon és az Isten is megsegít» példabeszédet követve, a legközelebbi választások szervezettebb állapotban fognak találni bennünket. Abban a tudatban, hogy nálunk új honfoglalásra szükség nincsen, ez esetben a siker biztos kilátásával képesek leszünk szembeszállani az új honfoglalókkal.

Ha — amit nem hiszek — kormányaink jövőre is oly keveset törődnek velünk, mint eddig, akkor ám lássák, hogy mi lesz ennek a következménye? Mindenesetre az, hogy tömörülni fogunk, még pedig hitem szerint ekkor sem nemzetiségi alapon.

Az oláhok példáját sem passzív rezisztenciával, sem nemzetiségi alapon való tömörüléssel nem fogjuk követni, hanem egy másik, a mi viszonyainkra sokkal alkalmazhatóbb példa lebeg előttünk: a *lutheránus példája*. Egy nagy skeptikus mondta egykor azt, hogy ha Isten nem volna, akkor csinálni kellene, hogy legyen. Lassanként azok a hittestvéreink is, kik eddig a gör. kath. magyarság létezését szerették volna letagadni, be fogják látni, hogyha gör. kath. magyarság tényleg nem léteznék — aminthogy szerencsére létezik — akkor csinálni kellene, hogy legyen. A vegyes ajkú lutheránusok példáját kell követnünk, akik közt, habár a magyar elem a kisebbséget képezi, mégis *közös akarattal* ennek engedik át a vezérszerepet és okosan, mert úgy az államhatalommal szemben, mint a közvélemény előtt ez az elem képes a legtöbb előnyt kiküzdeni az — összesség javára.

És ezt megszívlelhetnék oláhajkú hittestvéreink is. Beláthatnák, hogy nem elég a korona főkegyúri védelmére támaszkodni, mert a korona az ő főkegyúri hatalmát is felelős kormánya útján gyakorolja, ez pedig kénytelen számolni a magyar nemzet közvéleményével és az országgyűlés nemzeti álláspontjával.

Utalok — csak példakép — a kongruára, melynek fejtegetésénél akaratom ellenére is keserű hangot voltam kénytelen használni az oláhok ellen, mert bizony nem tréfa dolog az, hogy a balászfalvi egyházaitartomány politikai magatartása miatt annyi görög és latin szertartású lelkésznek az éhséggel kell küzdeni.

A lutheránusok példáját ajánlom hittestvéreim figyelmébe. E példa nyomdokán haladva, mindenesetre könyvebben fogunk megmérközhetni a honfoglalókkal.

A kőkereszt.

Falutól száz lépésnyire
Kőkereszt áll utmentiben,
Fáradt utas ha arra jár
Egyet sóhajt és megpihen.

Találhatna jobb helyet is
Nem messzire a fák alatt,
A kőlépcső bizony kemény —
Mégis inkább itten marad.

Fák alatt ha elszenderül,
Csalfa álom hitegeti.
Maradjon az álomvilág!
A kőkereszt jobb hely neki.

Bekötozi a sebeit
A szenvedés képe előtt,
És utjára itt kap megint
Új bizalmat és új erőt.

Dalmady Győző.

Lilyke aggodalma.

Irta: Szabó Jenőné.

Kedves jó Gyula bácsi!

Izgatottan ülök le kis asztalomhoz, hogy megírjam levelém az én kedves bácsikámnak és tanácsát kérem. Valami nagyon nyomja az én szívemet; titok, amit ha a Mama megtud, egyszerűen agyonüt. Gyula bácsihoz fordulok, ki mindig olyan jól megérti az ő hugocskáját.

Most volí a születésnapom — a 16-ik! Bácsikám nem is tudja, ugy-e? Bizony már «nagy leány» vagyok; «kisasszony» és «kezeit csókolom, Nagysád». Óh mily boldog érzés nagy leánynak lenni! Egy tündérország kapuja nyílik meg e napon. A leányszoba kis ablakának csipkefüggönyén keresztül rózsás álmok, ábrándok lopóznak be a napsugárral. Minden kis zugolyból suttagást hallok:

— Lilyke 16 éves! — Lilyke nagy lány!
Óh be szép ez a világ! De gyönyörű szép 16 évesnek lenni!

Mikor e nagy nap reggelén szememet kinyitottam, elkábultam a boldogságtól. Ágyam mellett kis asztal állott, telistele mindenféle ajándékkal, virággal, még egy kuglóf is volt ott, a jó öreg szakácsnének ajándéka. Még ezt a kuglófot is megcsókoltam a többi tárgyakkal együtt; csupa czukorpor leti az arcom... Ilyen czukrosan csókolt meg az Anyuskám, amikor bejött gratulálni. Már ott leskelődött az ajtó mögött.

— Hát bizony Lilyke, már nagy lány vagy, az én édes kis nagy lányom!

Aztán jött a bátyám is gratulálni.

— Isten éltesen, Lilyke «kisasszony» — hallod, te már egészen nagy lány vagy.

Erre az én bátyámról különben nagyon dühös vagyok. Ezelőtt egy héttel igen náthás voltam és mindig zsebkendővel bosszantott. És képzelje, bácsikám, mivel lepott meg a szemtelen? — egy tucztal zsebkendővel!

Csak amikor már jobban megnéztem, engesztelődtem ki, mert be kell vallanom: nagyon szépek, finomak s bele van az egész nevem himezve. (Erre mindig vágytam.) Alig tudtam betelni a sok szép ajándék nézésével. Mikor egyedül voltam, bejött a Mari (a cselédünk) ragyogó ábrázattal:

— Isten áldja meg, kedves kisasszonykám, éljen sokáig boldogságban, stb., — hadarta — és kezét csókolta. Jaj de büszke voltam! Aztán súgva ezt mondta:

— Kisasszony kérem, még hoztak valamit.

Ezzel kiszaladt s egy szép virágcsokorral jött vissza, melybe egy levél volt dugva.

— Kérem, ezt most hozta egy hordár és azt mondta, csak ha a kisasszony egyedül van, személyesen adjam át.

Átvettem s mikor a Mari kiment, fölbontottam a levelet. Ez a levél okozza most az én aggodalmamat. Ezt akarom én a kedves Gyula bácsinak szóról-szóra leírni.

Rezső bátyám egyszer bemutatott egy barátjának, engem neki és nem ötet nekem, mert akkor még kis leány voltam; tehát bemutatott barátjának, egy szobrász «művésznek» (amint ő magát nevezi).

Mindjárt az első pillanatban, amint megláttam, alig birtam visszafojtani nevetésemet. Micsoda figura... és a neve Muki!... Már a neve is olyan csiklandós, ha csak hallom, nevetnem kell. — Muki! — Én azt hiszem, ezt a nevet egyenesen a buták számára találták föl. (Jaj, nincs véletlenül ott valaki, aki Muki?) Ez a Muki retentő buta és hiú, mint egy 30 éves asszony. Mindjárt le is rajzolom, hogy el lehessen képzelni.

Először is a mi szemünkbe ötlük: a hosszú művész haja, ami, ha széles puha kalapját leveszi, menten a homlokára esik, de ez csak azért van, hogy aztán egyet rázhasson a fején, mint Kubelik, mikor hegedülés közben az összes haja az arczán lóg, vagy pedig, hogy az öt ujjával ábrándos tekintet mellett, festői pose-ban hátra simíthassa üstökét. Mennyit nevettem én már ezen a hajon! Arról ábrándozik ugyanis, hogy majd ha világhírű művész lesz, mennyire fognak a szerelmes asszonyok és leányok bomlani egy parányi kis fürtért. Ő azt hiszi magáról, (mint minden ilyen művész) hogy benne egy csodás alkotó genie lappang, amelynek csak ki kell fornia, hogy bámolatba és lázba ejtse a világot. Ő alkotni fog dicsőt és nagyot, olyat, hogy mellette a kolozsvári Mátyás-szobor, a bécsi Mária Terézia-emlék, vagy Berlinben Nagy Vilmos császár szobra, sőt ama velencei Colleoni nevezetű condottieret ábrázoló is egyszerűen — subiczk. (A subiczk hasonlatot, kérem, ő csinálja, nem én.) Amikor ő ezeket mondja, olyan pose-ba vágja magát, mint egy drámai hős, haját fölborzalja, karjával hadonász s rám tekint ijesztően mélabús szemekkel. Engem meg — nem tehetek róla — ilyenkor a nevetés majd megpukkaszt.

De folytatom a személyleírást. — Termete magas, vékony; háta divatosan görbe; feje fölpeczkelve arasznyi dupla gallérban. Nyakkendőnek egy pettyes nagy selyem másli van kötve, de oly művészi tökélyvel, hogy Munkácsy se tudott különbet. Felöltöje télen-nyáron nagy talián gallér; ha melege van, a fél vállán lóg, ha fázik, az egyik szárnyát átsapja festői redőkben a nyaka köré. Arca... ezt le sem tudom írni; a bajuszán megakad a szemem... és nevetnem kell. Kérem, itt kezdődik a komikumban a tragikum.

Szegény Muki, szeretné, ha olyan angol bajusza volna, mint Rezső bátyámnak, de nincs, csak — 13 szál összevevésre... Képzem, milyen kínban lehet, mikor a közepén szétfésül és az egyik oldalon páros, a másikon páratlan, aztán nem tudja eldönteni, hogy melyik legyen a dúsbabb oldal. Ennekem mindig iszonyú bosszantási viszketegem jön (óriási hibám, bevallom) és amikor Muki föltűnik a láthatáron, ami igen gyakori eset, első tekintetem a bajusz — tehát nevetés a köszöntés; utolsó tekintetem a bajusz — tehát nevetés a bucsúzás. Ez bántja szegény Mukit és kergeti a kétségbeesésbe, aminek tanubizonyossága levele, ami a virágcsokorban volt. Leírom szóról-szóra, hogy teljesen megértse kedves bácsikám az én óriási aggodalmamat.

Itt emberletről van szó... kérem, hiába tetszik nevetni — ez tényleg komoly; én legalább az én bohó 16 éves fejemmel annak veszem. (A szívemnek semmi köze hozzá; mondom, ki nem állhatom ezt a Mukit.)

Igy ír:

«Kedves Lilyke kisasszony!

Ime elérkezett a várva-várt nap! Engedje meg, hogy hódolattal lábai elé rakjam dobogó szívem hő kívánságait és ezen pár szál rózsát, melyek elbújhatnak szégyenökben, ha a búbajos Lilyke rózsás arcát megpillantják. Óh ti boldog rózsák, titeket érinteni fog kis keze, ti közel juttok arcához!...

Isten éltesse, szép Lilyke kisasszony! Legyen élete csupa rózsá, tövis nélkül.

És most, mikor nem kell maga előtt állanom s nem hallom megszegényítő, de egyébként oly édes kacagását, most... itt e papíron be merem vallani, hogy én... óh Lilyke, ne nevelsen, mert a szívem tépi — én... én nagyon szerelmes vagyok magába. Én úgy szeretem, mint még nőt nem szerettek e földön! (Nőt! Ugy-e érdekesen hangzik?) Óh Lilyke, könyörgöm, ne nevelsen; megöl, ha kinevet. Én szeretem és méltó akarok lenni magához, aki szép, mint a kelő hajnal és üde, mint egy harmatos rózsaszál. Én nagy ember akarok lenni — hírneves! Alkotni, teremteni fogok olyan műveket, hogy mellette Michel Angelótól Fadrusz Jánosig mindenki eltölpül. Csak egy kicsit szívellen és szeressen, meglátja, nem fogja méltatlannak ajándékozni szívét. A bajuszomra pedig valami csodaszert fogok használni, hogy olyan legyen, mint Rezső barátomé. Magának Lilyke ugy-e olyan tetszik? No hát olyan lesz, még különb!

De ha maga engem akkor is kinevet... óh jaj Lilyke — akkor nem tudom, mit teszek! Ha maga engem akkor se tudna szeretni, akkor én, én megöli magam. Meg! Aztán a maga lelkén fog száradni egy eltiport nagy genie, egy kiváló talentum. Gondolja meg, Lilyke, ne játsszék egy férfi szívével... Maga már nem kis leány! Legközelebb, mikor majd ismét vizontlátom, ha maga akkor is nevetni fog, mint rendszeren szokott; én leszámoltam az élettel! Nem szeret — kinevet — jól van; egy Mukival kevesebb lesz a földön!...

Kezeit csókolja a szerelmes

Muki.

... Bácsikám, én kétségbe vagyok esve! Mert ugy-e, ő komolyan megöli magát, ha én nevetni fogok! Már pedig ez biztos. És hogy én szeressem a Mukit! Először is nekem még sok-sok könyvet kell megtanulnom s csak azután — szeretni. Aki pedig erre meg fog tanítani, annak a neve — ezt az egyet bizonyosan tudom — nem lesz — Muki.

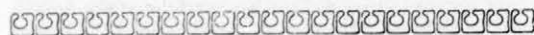
Mit tegyek? Az én kedves bácsikám is bizonyára átesett ezen a «Muki-korszakon», értem, amikor talán maga is szerelmes volt egy ilyen bolondos kis leányba.

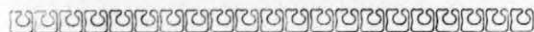
Szintén meg akarta magát ölni? Kérem, hogyan gyógyították ki?... Én is azt akarom csinálni a Mukival. Kedves jó bácsikám, tessék nekem azonnal válaszolni, de komolyan, mert ez korántsem olyan tréfi, mint amilyenek hiszi. Volna csak 16 éves és leány... jókedvű, pajkos, akinek most a nevetésétől egy emberélet függ... tudom, reszketne a félelemtől!

Jaj, ha a Mama megtudná!

Hüségese kis huga
Lilyke.

Tisztelettel kérjük azokat az előfizetőinket, akiknek negyed-
évre szóló előfizetése e hó elején lejárt, sziveskedjenek azt
— a lap akadálytalan küldése érdekében mielőbb megújítani.

Egy történelmi ház Chislehurst-ban.

Írta: **Dr. Volland Arthur.**

Kent megyét Anglia kertjének nevezik. Valóban gyönyörű vidék: csupa hegy és völgy, ahol a tölgy, bükk, fenyő és tiszafa-erdők, változatos színekkel, ideális otthonokat vesznek körül. A modern technika a természettel versenyez, hogy az Isten-áldotta földet még szebbé tegye. Sűrű facsaporok közé tetemve, magas hegyek tetején emelkedik egy-egy «Country house», az építőművészet remeke. A «City» óriási forgalmától, örökké változó sürgés-forgásától tizenkét mérföldnyire fekszik Chislehurst, jellegzetes plébánia-templomával. Lakosai leginkább üzlet-emberek, akik reggeltől estig a City valamelyik szűk, barátságatlan utcájában dolgoznak, este pedig családi körükben kipihenik a nap fáradalmait. A sok tipikus «Country house» között, a Chislehurst Hill legmagasabb pontján látható egyszerű külsejű ház, amely történelmi földön emelkedik s sok történelmi emlékekkel díszeskedhetik. *Camden Place*-hez gyönyörű fasorok között közelünk. Nevét Camden Vilmosnak, a híres Erzsébet-kori történésznek köszönheti, akiről azt mondja a népese, hogy itt, e helyen, életének utolsó 14 évét töltötte. Hogy mennyire igaz e monda, nem tudhatjuk: mert a név 1717-ből származik, amikor a birtok akkori tulajdonosa, Weston Róbert, a házat úgy keresztelte.

Camden Vilmos 1551-ben született: Oxfordban nevelkedett. 1586-ban adta ki első munkáját («A Survey of the Country of the I. ceni»), amely azonnal híressé tette. Nemsokára következett a «Britannia», amelynek három kiadása jelent meg 4 év alatt. 1589-ben a történelmi Westminster iskola igazgatójává lett 1609-ben, hogy az akkor fellépett pestistől szabaduljon, Chislehurstba menekült, ahol 1623-ban meghalt. A chislehursti fák alatt írta leghíresebb munkáját, «The Annals of Queen Elizabeth» (Erzsébet királynő története).

Amint említettem, Weston Róbert 1717-ben elnevezte az akkor épült házat *Camden Place*-nek. 1760 Pratt Károly (a későbbi Lord Camden) tulajdonába ment át. Pratt megvette a körülfekvő birtokokat és a házat is megnagyobbította. Mivel a közlegelőket is igénybe vette, gyakori összeütközések voltak közte és a falubeliek között. Egyszer az akkori igazságügyi miniszter (Camden) egy öreg paraszttal találkozott. «Mi hír?» kérdezte ő méltósága. «Sokat beszélnek a közlegelőkről, Uram, felelte a paraszt, például, azt mondják, hogyha valaki egy libát lopna el a legelőről, a miniszter új mit tenne?» «Tudnám János, hogy mit tegyek?» «És ha valaki a legelőt lopná el a libától. Méltóságos Uram?» Lord Camden hallgatott, de többé nem bántotta a közlegelőt.

1805-ben Bonar Thomson, egy orosz kereskedő tulajdonába ment át a ház. 1810 május 31-én azonban feleségével együtt a legbrutálisabban módon meggyilkolta az inasuk. A kereskedő halála után bérbe adták a házat: a bérlet névsorában szerepel egy Eszterházy herceg is (valószínűleg Eszterházy Pál). 1860-ban Strode N. W. úr vásárolta a birtokot. A házat renováltatta; különös figyelmet érdemel az ebédlő, amelynek díszítése eredetileg a Bourbon család egyik székhelyét ékesítette. Az egész bútor XVIII. századbeli francia stílusban készült. A negyvenes években Strode úr megismerkedett III. Napoleonnal;

és amikor 1870-ben a császárság összedől, a szerencsétlen uralkodó rendelkezésére bocsátotta gyönyörű rezidenciáját. 1870 december 10-én Eugenia császárné, fiával és le Breton asszonnyal együtt Chislehurstba érkezett. Teljes titokban érkeztek; senki — senki sem tudott kilitükről, úgy, hogy a táviradóállomás hivatalnokát nevetett, amikor egy III. Napoleonnak Wilhelmsruhba szóló táviratot akartak feladni. Csak egy-két nap múlva tudta meg egész Chislehurst, hogy Camden Place egy szerencsétlen uralkodó család menedékhelye lett. Csak később jött a császár. Az állomásfőnök, Lord úr, még emlékszik arra, hogy távirati parancshoz képest, jelentést kellett tenni a császárnának, hogy egy órán belül különvonattal kell utaznia Doverbe, a császár elébe. A szomorú, sápadt arc az örömtől pirult, mikor a jó hírt hallotta. Az uralkodókat és családjukat mindenki szerette és tisztelte: száműzetésükben elkísérték Bassano herceg, Clary gróf és grófné, le Breton asszony, dr. Conneauux, Covisart báró, Pietri és Gamble urak.

1873 január 9-én a császár meghalt az egyik első emeleti szobájában, amely gyönyörű kilátást nyújt a körülfekvő völgyekre. Még ma is mutogatják az ágyat, amelyben a szerencsétlen uralkodó meghalt. A háború fáradalmi és csalódásai aláásták egészségét: beljaj gyötörte; és senki sem csodálkozott, amikor a halálának hírért közölték. Özevgyét és fiát egész Anglia környezte a legnagyobb és legőszintébb részvétellel.

1874 március 16-án a fiatal herceg (Prince Imperial) nagykorú lett. Egész délután jöttek a francia küldöttségek, nem kevesebb mint 6000 francia gyülekezett Camden House festői kertjében, hogy az ifjú Napoleont hűségükről és szeretetükről biztosítsák. A templom harangjai hirdették a nagy napot, egész Chislehurst ünnepelt, nappal zászlódíszszel, éjjel lampionokkal.

Azután bekövetkezett a nagy tragédia: a fiatal herceg, anyja tiltakozásának ellenére, kiment Dél-Afrikába, hogy az angol zászló alatt harcoljon Zuluországnak. Lesben álló zulus levágták; és amikor 1879 július 12-én Chislehurstban eltemették (a ligetben ma is hirdeti a szomorú tényét egy emlékoszlop), mindenki érezte Lord Roslyn szavainak megható igazságát, amelyekben a szerencsétlen császárné sorsát leírta:

«Meghalt! egyedül fiam, — egyedül, s ő is meghalt! Franciaország reménye volt, én anyja vagyok. Talán az élet nem halt ki azon fiatal szemekből, azon szeretett fejből, amelynek koronát kellett volna viselnie... mind eltűnt, trón, férj, gyermek, mind elvettük tőlem. Gyermektelen anya kéri Önöket, uraim, hogy gyengéden gondoljanak reá! Egyedül áll, szívét megtörte a sok szerencsétlenség.»

1880-ban a császárné elköltözött a szomorú emlékekben gazdag Chislehurstból. 1890-ben Strode úr meghalt, s a birtok Willet úr tulajdonába ment át, aki azt egy chislehursti birtokosokból álló csoportnak eladta. Ma Camden Place egy Golf Club háza: a park pedig golf-pálya. A történelmi szobákból (ma is úgy állanak, mint akkor) «bachelors' quarters»-t (nőlen emberek lakóosztálya) alakítottak. A Prince Imperial egykori hálószobájában, az ajtó mellett, még most is láthatók a herceg feljegyzései, amelyekkel a növést jelezte, ezeket üvegbe foglalták, hogy megmaradjanak. Az angolok nagyon szeretik a történelmi emlékeket és a fennevezett csoport azért alakult, hogy a házat, kertet és parkot a modern speculatio megszenstelenítése ellen védje.

Apróságok a művészet köréből.

Az ízlés a műpar terén ugyanaz, mi a művészetben a stíl. Ezért gyakran a *rococo*-stíly és *rococo*-ízlés, *antik*-stíly és *antik*-ízlés ugyanazon értelemben fordulnak elő, csak hogy a stílynél inkább a művészi tárgyat, az ízlésnél ellenben inkább a művészig alkotó alanyt vesszük tekintetbe. A stílyt inkább művészeti, az ízlést pedig inkább műipari értelemben szoktuk használni.

(Dr. Schasler után.)

A nép szelleme, belső egyéni világa ízlése képzelő ereje, — művészi alkotásaiban nyilvánul.

A művész ugyanazon kedélyi hullámzást érzi, melyet mi érzünk, csak annyi a különbség, hogy lelke a költői képzetek iránt folyékonyabb — érzelmi világa hevesebb.

Ősz ragyogása.

I.

A hervadásra, elmúlásra
Nap csillogása fényt ha vet,
Miért ne tudnád jóságoddal
Besugározni lelkemet?

Lemondás bújá enyhül abban,
Ha sok szép emlék felragyog.
Ősz is a kert néhány virágát
Végzeként azért hagyja ott.

Szelid szemedből egy tekintet
S a fény is pár sugárt ha hint,
Visszaálmadjuk boldogsággal
Színes tavasznak álmait.

II.

Oly kedves, szép a rózsza
Mit hervadásakor adtál.
Beszédesebb az minden
Lángoló vallomásnál.

Jó is volt, hogy ily későn
Nyilott ki gyöngéd szirma;
Illatos szép virágát
Örök tavasznak nyitja.

Szabó Sándor.

Az orosz Riviera.

Irta: Csudáky Bertalan.

VI.

A *Csatyr-Dagh* komorképű sziklatömbjeit már nem látom. Ide lent vagyok abban a mélységes katlanban, ahol egy letiport keleti faj ősi őstőneit őrzi. Bachcsiszeráj legnagyobb forgalmú *chanevé*-jában (kávéház) ülök s várom az indulás óráját, — Jalta felé. Aki be akar pillantani a tatárok lelki életébe, az ne kerülje el a kháni udvar közelében fekvő *chanevét*. Ebben a primitív keleti jellegű kávéházban bonyolítanak le minden üzletet, hírt, pletykát és mulatságot. Itt hallani a nap legfrissebb eseményeit, mert innen indulnak el kikiáltó körútjukra a szurtos képű *teltárok*. Az alacsony füstös teremben olyan lármás élet zajlik, mint a Bazárnaja út gyümölcsös piacán. A *chaneve* összes berendezése néhány színehagyott keleti szőnyeggel leterített alacsony pad, amolyan divánféle tákolmány, öt-hat kerek asztalka, két doboz dominó és egy zenélő óra, amely soha nem zenél. A nyitott tűzhely közepén ott kormosodik az össze-vissza horpasztott rézüst — talán még a dicsőséges tatár idők tanúja. Ebben főzik, s ebből mérik a kávé, melynek illata betölti az egész várost. A tűzhely előtt egy surolatlan fapadon állanak a kávécsészék. Ha nincs vendég — összesen nyolczan vannak. . . Mihelyest megiszom a kávémat, gyorsan ott terem a fűrkész tekintetű megelégedett tatár pinczér, aki hírből sem ismeri a sztrájkot szívesen s elég fürgén szolgálja ki a vendégét; — megragadja az összeroppedezett csészét, rohanva viszi egy vízzel telt dézsához, bemártja a mutató ujját, harmat-négyet kanyarít, simít a csésze szélein s egy pillanat múlva már a szomszédom szürcsöli belőle a sűrű mokka-feketét.

Aki ezt a nyolcz kopekes fekete-kávé meg nem veti, — az egy igen értékes darab etnografiával fog innen

távozni. Mohón élt itt valaha ez a haldokló tatárvilág s a földi élet gyönyöreitől megittasult girejek bűne, hogy Bachcsiszeráj tatárjai a kulturában még ott se tartanak, ahol a messze Keleten élő Korán-testvéreik, vagy a kipcsaki aranyhorda ősei. Szennyes viskók, romantikus szikla-óriások, legendás khánok csodás álomvilága — a nagy Allah legyen veletek! . . .

Künn vagyok az igazi életben, — a valóságban! Elmuitt századok árnyai már nem kísértenek, a műezzin énekét sem halom már s a gyors posta kocsin néhány órai utazás után eljutok a krimi csaták lehangolóan szürke temetőjén keresztül, ahhoz a határvonalhoz, melyen túl már egy mosolygó, verőfényes világ vár az érkezőre. Túl a *Sapun*-hegyen, túl — *Balaklava* festői vidékein ott hol, a *Jajla*-hegységnek dalos madaraktól hangos erdősegei kezdődnek, ott van a Jaltába vezető út legszebb pontja a négyezer láb magasságban fekvő *Bajdári* kapu. Egy sziklagerinczet áttörő hatalmas árkád ez, melyet a természet glorifikálására építettek ide a természet szépségeiért rajongó lelkű emberek. A kis tatár vendéglő terraszáról pillantom meg legelőször a krimi félsziget legfellegesebb panorámáját az orosz Riviera csodaszép enyhe partvidékeit. Szétdületes magasságban állok. . . Balról a *Bajdár* falu határától kiinduló *Jajla* hegylánc óriási szikla-kuliszszái — alant a végtelen tenger s a délvidék ezer színben pompázó növényvilága, — elbűvülő képet nyújtanak a szemlélőnek. Menjünk, ereszkedjünk le a merész kanyarulatokban kígyózó úton s a közeli szikla fokára épített *Forsz*-i templom festői képén túl, már egész közelről gyönyörködhetünk a krimi félsziget paradicsomában. Kellemes tengerparti úton haladunk egészen Jaltáig. Erről a merész szerpentin-útról már áttekinthetjük a Riviera egész vonalát. Gigantikus szikláktól körülzárt mélységben pazar nyaralók, festői tatár falvak, a czári család és az orosz arisztokrácia fantasztikus palotái ünnepi pompával illeszkednek a déli természet bűbajos keretébe. . . Húsos levelű fügefák, illatozó citrom- és babérberkek árnyékában haladunk az orosz délvidék központjához — Jaltához. A félsziget tengerparti növényvilága buja, színes és változatos. A *Jajla*-hegy tengerparti oldala olyan, mint egy gondozott botanikus kert. Szinte hihetetlenül hangzanak azok a statisztikai adatok, melyek erről a gazdag flóráról beszélnek. Bajdártól Gurzufig, sőt még azon túl is körülbelül 300-féle alma, 350-féle körte, 50-féle cseresznye, 40-féle meggy, 20-féle szilva, 20-féle barack-faj s az orosz statisztika megmondhatója, hogy még mennyi más egyéb gyümölcs terem itt, ebben a fekete-tengermelléki Kánaánban. A festői nyaralók parkjaiban és a kultura keretén kívül, a szabad természetben több, mint háromezer fajtájú virág ontja bódító illatát. A lánglelkű *Puskin* valamelyik írásában ezeket mondja: «Aki eszi a krimi partok zamatos gyümölcsét, issza a *forszi* hegyoldal tüzes borait s szívja a tüneményes szépségű Livádia parkjainak illatos, enyhe levegőjét, — az élvezzi az élet legnagyobb gyönyörűségeit, szívja az élet örömét, költészetét, hangulatát s ebben a virágillatos tavaszban feledi minden bánatát. . . » Az öröm, a gyönyörűség tanyái ezek a fényes berendezésű nyaralótelepek, s pazar ráadásul a gondtalan fényűző élet emelésére, két kézzel szórja bájait itt a délvidéki természet. A Keletnek eme bámulatos szép vidéket még nagyon kevesen ismerik. A világon való bolyongásomban még nem utaztam úgy, hogy ne találkoztam volna egy mindenre vállalkozó német vagy angol turistával. Itt véletlenül másként áll a dolog. Heteken át csatagolhat az ember s egy-egy szerény s tanulni vágyó orosz diák csapatnál más utazót alig látunk ezen a gyönyörű vidéken. De ha eljön az idő, hogy ismerni fogják

a Krim félsziget elragadó természeti szépségeit, akkor pénze legyen ám annak a turistának, aki az üdülési szezon idején húzamosabb időn át tanyát akar ütni ezeken az előkelő orosz nyaralótelepeken!... Nos — de itt vagyunk már Jaltában. A delizsáncz kocsi hatalmas ostor-pattogással jelzi, hogy megérkeztünk. Minden delizsáncz-nak megvan a maga szállodája. Egy szóval sem említ az egy napi utazás alatt, hogy hol fog megállani — csak a megérkezéskor jelzi, hogy ez vagy az a hotel, olcsó, elegáns és minden tekintetben megbízható. A *Jaltai* hotelekben válogatni igazán nem érdemes. Egyik szebb, mint a másik s egyik drágább, mint a másik. Nagyon érthető. Ahol rubelkirályok üdülnek, ott nem is lehetnek más viszonyok. Megszállunk, fizetünk, mint a köles, de legalább látunk, szórakozunk élvezünk s tanulunk is valamint azért a sok csengő rubelért. Hajdan jelentéktelen kis tatár falu volt az amfiteatrálisan épült *Jalta*, most azonban, szerencsés fekvésénél fogva elsőrangú üdülőhelye Oroszországnak. Köröskörül az árnyas erdők, a *Jajla*-hegy változatos szakadéka, a gazdag gyümölcsösök és gondozott szőlőtertek, festői háttérrel adnak a városnak. A kies hely déli részét az örökké háborgó Fekete-tenger hullámai mossák. Üdítő balsamos lég árad mindenfelé. Az orosz előkelő világ kedvenc üdülőhelye ez a kicsiny tatárfészek. A fény — pompa, a költekezés tanyája ez s úgy tetszik, ha tovább időzünk benne, mintha természetes összhangban volna minden az ezerfajta, bódító virág birodalmával. Aki ide jön, azt hipnotizálja az üdülők gondtalan tömege s a bűbajos természet s önkénytelenül felcsap tékozló fiúnak. Pazar fényben ragyogtatja jólétét és előkelőségét s a veszedelmes rubelszüret elől csak a szerény turistavilág menekül.

Amióta szétesett a krimi tatárbirodalom, nagyon megváltoztak ezen a helyen a tatár benszülöttek, akik még most is tekintélyes számmal lakják az orosz Riviera paradicsomi helyeit. Az orosz előkelő világ s az orosz kultúra hatása alatt munkakedvelő nép lett itt a törökből s a tatárból. A krimi félsziget zamatos gyümölcsét a törökök értékesítik. Ezek még megelégszenek az egyszerűbb foglalkozással s a szerény keresettel, de a tatárok már éhesebbek a zsíros falatra, csak nobilis munkát vállalnak el, találékonyabbak s a rafinált s jövedelmezőbb vállalkozásokban jelentékenyen lefőzik a törököket. A tatárság értelmesebb osztálya odaszegődik az előkelő nyaralók szolgálatába s a csekély szívességért sokszor igen mélyen belenyúlunk az elegáns világszobáiba. Tatár nélkül az orosz Rivierán különben semmi sem történik. Utcákon, hotelekben, kirándulásokon, sportban — szóval szárazon és vízen mindenkor a legjobban és legügyesebben ők kalauzolnak bennünket. Az orosz Riviera tatárai között már igen sok a jó módú. Saját villájukból hallgathatják a tenger mormolását a gondtalanul, — bodor füstkarikákat eregethetnek a nagy, a jószágos Allah dicsőségére, aki mindig jelen van, ha egy gyaur megkoppasztásáról esik szó. . . Kévs munka, nagy kereset, csak ravaszul — semmiből valamit teremteni, ezt a hitet vallja a felvilágosodottabb *jaltai* tatár. A jobb módúak háts lovakkal kirándulások rendeznek a *Jajla* hegy festőibb vidékeire, a szegényebbek pedig kereskednek. Legjobb kereseti forrás a hófuvarozás. Minden tatár munkáscsaládnak van egy rozoga arbája és néhány foltozott zsákja, amellyel egy nagyon érdekes és speciális üzletet bonyolítanak le. Még csak ptymallik, amikor már a *Jajla-Dagh* hófedte szakadéka között teremnek a hajnali kirándulók. Zsákokba lapátolják a havat s jó pénzben árúsítják oda-ent a meleg tengerparton. Az előkelő hotelek finnyás vendégei, már akár a villásreggelinél is szűröshetik a jégbe — illetve a hóba hűtött — kávét, narzánt, vagy a pezsgőt. Egy zsák hó ára negyven kopek. A hó azonban

gyorsan olvad, — s így nagy a fogyasztás s a sok negyven kopek megmarad, mert a tatáratyafi figyelemreméltóan számító és takarékos.

Jeget az oroszok *Merán*-ja nem igen produkál. Be kell érni a *Jajla-Dagh* hószekrényével. Az enyhe éghajlatban a tél csak tévedésből kopogtat ide s ilyenkor is szinte kacagató karrikatúrában ijeszti rá a jaltaiakra. A Fekete-tenger hullámai a zimankósabb téli napokon ki-kicsapnak a partra — nagy hűhóval megérkezik a hideg északi szél s a *Náberezsnája* út lámpáira néhány órára oda fagyasztja a tenger vizét, csakhogy éppen gyarapítsa a földrajzi bizarrságok lajstromát. Aki gyorsan és mégis alaposan akarja bejárni a krimi partok nevezetesebb helyeit, annak oda kell szegődnie a «*Krimi gornij klub*» (krimi orosz és tatár turisták klubja) által rendezett kirándulásokhoz. Kényelmes turista kocsin vagy kipróbált hegyi lovakon a jaltai tatár vezetőkkel néhány nap alatt végig élvezhetjük az összes üdülőhelyeket.

Alig teszünk néhány versznyi utat, úgyszólván *Jalta* illatos kertjeiben járunk még s máris meg kell állapodnunk. Elragadóan szép a krimi partok minden tenyérnyi földje, sziklája, tengere, füve, fája és virága. A természet életerejé, harmonikus, titokzatos működése és varázsa kevés helyen köti le az ember figyelmét, szívét, lelkét oly mértékben, mint ez a Fekete-tenger mosta enyhe partvidék. Jaltától nyugat felé a gornij klub első állomása a felséges *Ucsanszu* vízesés. A természetszerető görög nép már a VI. században ide járt merengni, — el kell ezt hinnünk, benne van a krimi félsziget legendás könyvében, annak pedig minden betűje itt ebben a mesére hajló keleti világban — legalább is aranyigazság. Némi bizonyosság is van rá. A simára csiszolt kősziklák terrasza — honnan a szép Helénák és szerelmes Juliák egész raja szenvedélyes felindultsággal csodálja a felkelő nap fényében tündöklő vízesést s a színekben pompázó tengert, már a klasszikus korban is ilyen volt s nagy szerepet játszott különösen a kalandos természetű taurok romantikájában.

Az *Ucsanszu* a geologia szigorú törvényei szerint sem lehet a közeli korok szülőtte. Ötven-hatvan öl magasból már századok óta sziporkázik a mélységbe s csodaszép panorámát nyújt annak, aki az öreg, viharvert *Sisko*-hegy tetejére kapaszkodik, ahonnan ő útnak indul. Dalok, románcok, bűbajos melódiák és csengő-bongó rímek hirdetik mitológikus múltját és lebilincselő szépségét.

A *Sisko*-hegy tetejéről a turista már láthatja az *Ucsanszu* büszke szomszédját: az *Ai-Tódor*-sziklát és a nyílt tenger csillogó tükrét, melyen a ragyogó nyári nap aransugarai tánczot járnak. Az *Ai-Tódor* lábánál a fantasztikus alakulású sziklákon szétszórva, közvetlen a tenger partján szebbnél-szebb villák hirdetik, hogy még vannak emberek ebben a csufondáros reális időben, akik valóban ismerik és élvezni tudják a beszédes természet szépségeit. Felséges gondolat, a természetimadás kőbe véset, mérés eszméje különösen az a villa, mely izléses találékonyossággal a jaltai partok egyik leghatalmasabb sziklaparkányzatán épült. Valóságos fecskéfészek, a minthogy orosz elnevezése (*laszocskovoje hnyizdo*) is igazolja. Itt kezdődik a rubel-királyoknak az utazó érdeklődését a legvégsőig felcsigázó, talán páratlanul álló, gyönyörökre és pihenésre berendezett nyaralótelepe (Folytatjuk.)

Ami a kukoriceza a dísznőnek — az a bohém a kapitalistának.

Az író ama különös emberek egyike, ki a bolond világot ki akarja józanítani és önönmagát — bolondítja el.

Csodálatos sajátossága a pénznek, hogy éppen a zseniális emberek zsebében unatkozik legjobban.

(*Salamon Ödön*. Gondolatok és ötletek.)

Kézdi-Kovács László.

Írta: *Lampérth Géza.*

Gyönyörűen derült, szeliden meleg fényvel sugárzó őszi napon nyílt meg a Könyves Kálmán nagymező-utcai termeiben *Kézdi-Kovács* László gyűjteményes képkiallítása.

Ime, az áldott, a hálás természet, a minden földi jónak, szépségnek, erőnek örökké üdén buzgó forrása és kiapadhatatlan kútfeje: hálás volt ebben is az ő rajongó imádójához, ahhoz a mély érzésű poéta-festőhöz, aki művészi hitvallásában, mely úgy zeng, mintha napimádó eleink valamely ős himnuszának kelet pusztáiról idétevédt akkordja volna, — ezeket mondja: «... a világ egyetlen nagy művésze a teremtő Isten. Tőle tanuljunk mi valamennyien, ha valamivé lenni akarunk... Lelkem leszeles a nagy isteni megnyilatkozásokat és magába szívja, mint a szomjas szivacs. Akár a tavaszi pompa felséges derűjében, akár az őszi hervadás mélyeséges melancholiájával, akár a nyári zivatar pusztító haragjának rémes kitérőseivel lássam az Isten lelkét, rám mindig végtelenségig hat. A levegőben és világításokban megnyilatkozó isteni hangulatok gazdag változatosságából meríti lelkem azt a sokféle hangulatot, melyek halvány visszfényét ecsetem megfesti vagy tollam leírja. A természet ábrándos szelidége, a gyümölcsösök és rétek virágzása, az erdők és mocsarak poézise, a téli tájak szomorúsága ép úgy érdekel, mint a szilaj kitérősek, a tűzvész és az elemek tombolása...»

Ám ez a szép őszi nap a természetnek csak egy kisebb hálája az ő illetően nagy imádójához, hogy úgy mondjuk, inkább csak — gavallériája. Az igazi hála, az áldásos nagy jutalom az, hogy feltárja előtte szépségeinek mások előtt rejtett káprázatos kincsházát, így szólván hozzá: — ime, te én szerelmesem, láss színeket, érezd érzéseket, hangulatokat, amiket mások nem látnak, nem éreznek. Ittasuljon meg a lelked és nagy szent mámorodból, meleg szín-akkordokban, dalolj bele valamit a hideg, a rideg, szomorú hétköznapi világba.

És *Kézdi-Kovács* László dalol nekünk az ő színes ecsetével gyönyörű, meleg lírai színekkel, a természet szépségeiről. Bimbófakasztó tavaszról, kalászerlelő nyárról, lombhullajtó őszi, jégvirágos télről és minden képe tele van megkapó, tisztá költészettel. Mindenütt — ott látjuk nemesek ecsetje gondos járását, de ott érezzük szívének meleg dobogását. Ezért oly kedvesek s ezért oly kapósak az ő tájképei.

Most kiállított, mintegy százötven darab művének is legnagyobb része tájkép, bár vannak figurális képei is, melyekben új oldaláról mutatkozik be a még java-korában levő művész egyre fejlődő talentuma és új mesgyéket törő ambíciója. Ezek is értékes, derék alkotások, de mi a többé-kevésbé érdekes figurák elől mégis csak hamarosan visszatérünk a Pipacsoz erdőszélére, a Tavaszi sejtelmek közé s Őszi tájnak méla hervadásához és újra meg újra átérezzük azt a nemes, tisztá nagy gyönyörűséget, melyet — szinte sugározzák felénk ezek a képek — alkotó munkája közben bizonyára maga a művész is átérezett s amely gyönyörűségért ő a természetnek, mi pedig neki adozunk őszinte hálával és elismeréssel.

Kézdi-Kovács László a tisztult, finomabb és mélyebb hangulatokra hajlandó közönségnek eddig is kedves művésze volt, az a jóslatunk, hogy ezzel a kiállításával még közelebb férközött az ő közönsége szívéhez és képeiből nagyon kevés fog visszavandorolni műtermébe, amely már eddig különben is bizonyonyal tele van új tervekkel, új hangulatokkal, sőt, amely fáradhatlan kemény munkás ezt a mi csupa szív-művésznünk, már talán új — képekkel is.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET

Akadémia. A Magyar Tudományos Akadémia a héten tartott ülésén határozott a kétszáz koronás nagyjutalom dolgában, melyet a tavasszal tudvalevőleg *Andrássy* Gyula gróf és *Concha* Győző között akartak megosztani. Most a nagydíjat egyhangulag *Andrássy* Gyula grófnak ítélték oda «A magyar állam főnmaradásának és alkotmányos szabadságának okai» című nagy műveért. A mellékjutalmat *Földes* Béla kapta közgazdasági tanulmányaiért. Az összes ülésen az elnök beszámolt a Rákóczi-ünnepről s melegen üdvözölte *Thaly* Kálmánt, aki meghatva mondott köszönetet az ovációért. Ha szerény munkásságom dolga — mondá meghatottan az ősz kurucz — hozzájárultam a *Rákóczi-kultusz* gyarapításához, bőven meg vagyok jutalmazva. Hálát adok a Gondviselésnek, hogy ezt a napot megérhettem. Az első osztály ülésén *Décsi* Lajos levelező tag foglalta el székét «Magyar néphistóriák a XVI. és XVII. században» című érdekes irodalomtörténeti tanulmányával. Utána *Petz* Vilmos olvasta föl «A görög nyelv dialektusai» című munkáját.

Zöldi ezeres. *Zöldi* Márton, a kiváló talentumú, népszerű író egy szép őszi reggelen, még csak nem is derecedő fővel, arra ébredt, hogy őbesterré, vagy amint a kuruczvilágban mondták volna, *ezeresé* rugtatott elő a — műszak hű és eredménydús szolgálatában. Ez azt jelenti, hogy nem kevesebb, mint ezer novella, elbeszélés jelzi immár *Zöldi* Márton írói pályafutását, ezenkívül pedig se szeri, se száma azoknak az apró karcolatoknak, croquisknak és komédiáknak, melyek *Lucián* (*Zöldi* egyik írói neve) fürge, színes és kiapadhatlan tollából pattogtak elő. És ez a toll most is fiatalos erővel, vidáman szantja tovább a fehér papirosmezőt. Kedves, mindig józú termékeiben a Magyar Világ olvasóinak is volt és reméljük lesz alkalma ezután is gyönyörködni. Bajtársi üdvözléssel köszöntjük *Zöldi* Márton írói pályája e ritka és jelentős éttapján.

A regéczi kisharang. *Szávay* Gyula ily című drámai prologusa, melyet a kiváló poéta a kassai színház ünnepi előadására írt, most csinos füzetben nyomtatásban is megjelent. A két képből álló poétikus színjátékot már méltattuk, mikor szerzője a Petőfi-Társaság Rákóczi-ünnepén bemutatta. Most csak azt jegyezzük ide, hogy a kis mű 1 koronáért kapható a szerzőnél, Debreczenben.

Szép Ilonka. *Szávay*—*Vágó*—*Szabados* daljátékának meséjét és dalaít közli egy kis fehér füzet, melyet Debreczen város nyomdája állított ki igen izléseesen és az ára 1 korona. Kissé különösnek találjuk, hogy a szerzők, ha már nyomtatás alá adták librettójukat, miért nem a teljes szöveget s miért csak a pusztá mesét közlik, amely *Vörösmarty* halhatatlan költeményéből már úgy is mindenki ismer, az is, aki a daljátékot nem látta. Ám azért a *Szávay* zene nélkül is pompás zengő versei telehíntik a pusztá és száraz mesekeretet is eleven virággal. Bemutatjuk itt *Ilonka* bájos lilium-dalát, melyet az első fölvo-nás végén hárfakisérettel énekel:

Fogadj engem testvérednek,
Erdi kis lilium,
Nyisd ki nekem szivecskédet,
S én is, én is kinyitom.
Tudom én, hogy neked is van,
Hej, van titkod, jól tudom,
Ha megmondod, én is mondom
Titkot neked, lilium.

Fehér szárnyú angyalokkal
Álmodtam az éjszaka
Liliumos ablakomba
Nézett az ég csillaga.
Egyszer csak egy fényes csillag
Lefutott nagy birtelen,
Egyszer csak egy liliumszál
Holtra hervadt idelelen...

A téli képkiallítás. A Képzőművészeti Társulat ezidei nemzetközi téli kiállítása már teljesen rendezve, készen várja a városligeti Múcsarnok helyiségeiben a megnyitást. A tárlat rendkívül gazdag lesz ez alkalommal, mert a magyar művészek színe-java mellett részt vesznek benne európai híru művészek is, főképp az északi nemzetek svéd, dánok és finnek vannak erősen képviselve képekkel és szobrokkal egyaránt. A svéd kormány külön megbízottat küldött ki *Schultzberg* Aushebus személyében,

a svéd kiállítás rendezésére. A kiállítást ünnepélyesen folyó hó 13-án, kedden délután 5 órakor nyitja meg Apponyi Albert gróf kultuszminiszter. A szokásos és nagy népszerűségnek örvendő csütörtöki sétahangversenyek is megkezdődnek már az első héten. A zenét — mint az előző években — most is az I. budapesti honvédezenekar fogja szolgálatni Bachó karmester vezetésével.

A felvidéki vándorkiállítás. A kézművészet területén felsővidéki vándorkiállítása igen szép sikerrel zárult be e héten Kassán, honnan Eperjesre viszik az erősen megfogyatkozott és új művekkel felfrissítendő anyagot. Eperjesen a Sécshényi-kör helyiségében rendezik a kiállítást és hó 15-én nyitják meg. Fővárosi művészeink már eddig is több új képet küldtek be a műcsarnokba, ahonnan a jury azok javát Eperjesre indítja a vándorkiállítás kiegészítése céljából.

Or.

Ottó főherceg. Az uralkodóháznak egyik legdalisabb tagja halt meg e héten Ottó főhercegenben. Férfikorának virágjában tört le ez a büszke élet, amelyre még annyi gazdagság várakozott. Az uralkodóház gyászában osztozott az egész magyar nemzet is s az őszinte részvét a magyar szívet is odasorakoztatta a főherceg koporsója köré.

A kassai Rákóczi-egyetem. A Rákóczi-ünnep főemelő hatása alatt született meg a gondolat, hogy a régóta vajdó harmadik egyetemnek Kassán való fölléltatása iránt nagyobbabaszú akció indíttassék. Rákóczi városa csakugyan méltán igényt arra, hogy vidéki központja a magyar tudományos nevelésnek s az akció, amely ez irányban meg is indult, országszerte rokonszennvel találkozik. A kassai egyetemi nagybizottság Takács Menyhért jászói prépost-prelátus elnökkelével már ülést is tartott. Az elnök megnyitó beszédében ismertette a bizottság eddigi működését, majd kifejtette, hogy a Rákóczi-ünnep hatása alatt újból memorandumot intéznek az illetékes tényezőkhöz a kassai egyetem ügyében. Braitner Hugó dr. jogakadémiai tanár előterjesztette a memorandum szövegét, amihez hozzájárulnak. Végezetül Takács Menyhért dr. határozati javaslatot terjesztett elő, amit egyhangulag elfogadtak. A kassai egyetem fölléltatásának ügye nemzeti ügy és országos kulturpolitikai kérdés — mondja többek közt a memorandum. A kassai egyetem fölléltatása törvényhozás útján megoldandó állami feladat. Balázs Károly dr. indítványára még kimondta a bizottság, hogy támogatására a parlamenti pártokat is fölkeri.

Az állami tanítók fizetésrendezése. Az Állami Tanítók Országos Egyesülete e héten a Tanítók Kaszinójában választmányi ülést tartott, melyen Havas Pál főtitkár előadta azután, hogy bár a nemzeti kormány s Apponyi Albert grófnak kiváló személye iránt föltétlen bizalommal viseltetik az állami tanítószág, mégis sajnálattal kell kijelentenie, hogy az 1907. évi közoktatásban terbe vett fizetésrendezés az állami tanítók sérelmét a legcsekélyebb mértékben sem orvosolja, s hogy a jogos igényeket egyedül és kizárólag az elégítheti ki, ha az állami tanítókat törvényhozásilag az állami tisztviselők közé sorozzák s fizetésük, lakbérük és végellátásuk tekintetében a X—XI. fizetési osztályba osztják összes szolgálati éveik figyelembe vételével. Indítványozza, hogy szerkesszenek egy rövid emlékiratot az állami tanítóknak a X—XI. fizetési osztályba való sorozása, a más jellegű iskoláknál eltöltött szolgálati évek beszámítása, s az állami elemi iskolai igazgatói állások rendezése tárgyában, s ezt az emlékiratot küldjék meg minden állami iskolai tanítótestületnek, az országgyűlési képviselőknek, fölkerívén ez utóbbiakat, hogy a költségvetés tárgyalása alkalmával lelkes szószólói legyenek az állami tanítók jogos kívánalmainak. Azután Kozma László elnök bejelentette, hogy volt a közoktatásügyi miniszternél kihallgatás, aki fölhatalmazta őt annak kijelentésére, hogy a Néptanítók Lapjában közölt javaslatot félretették és másik javaslattal cserélték ki, mely az állami tanítóknak a X—XI. fizetési osztályba való sorozását valósítja meg, megígérte továbbá a miniszter, hogy egyéniségének egész súlyával oda fog törekedni, hogy az új tervezetet Wekerle Sándor pénzügyminiszter is elfogadja. Beszédét élénk éljenzéssel fogad-

ták, mely után kijelentette, hogy hozzájárul Havas Pál főtitkár indítványához, mert ő is helyesli, hogy az ügy felszelen tartassék. A választmány az elnök beszédét teljes bizalommal és megnyugvással vette tudomásul és hozzájárult a főtitkár indítványához. A választmány egyben megbízta a vezetőséget, hogy haaz állami tanítószágot ismét családossá érné, azonnal hívja össze az egyetemes gyűlést.

A budapesti gör. kath. egyházközség köréből. A budapesti gör. kath. egyházközség vezetősége fölhívással fordul most a főváros gör. kath. társadalmához. Fölvívásban nem sokat kér, csak annyit, hogy az egyházközség tagjai több szeretettel tanúsítsanak az egyházközségi élet iránt s annak föltételeit az évi adó befizetése által biztosítsák. A fölvívást, amelyet Pásztyeli Jenő, az egyházközség világi elnöke, Melles Emil cz. apát, gör. kath. lelkész és Markos György egyházközségi titkár írtak alá, közli, hogy az évi adózásra most már harmadik ízben szólítja föl a vezetőség az egyházközségnek azon tagjait, kik az évi adózást magukra nézve kötelezőnek ismerték el s eddigi eredménytelen volt a fölszólítás. Azt hisszük, hogy ez a harmadik fölvívás nem lesz pusztába kiáltott szó s a hívek lelket átáthatja a magas szesz cél, amely csak úgy érhető el, ha az anyagi gondok és akadályok nem okoznak zavart mindjárt az első berendezkedésnél. A fölvívás egyébként azt is közli, hogy a fővárosi fővárosi hatóság és a székesfővárosi községe jóváhagyta az egyházközségi önkormányzati alapszabályokat s a kultuszminisztérium jóváhagyása is biztosítva van. Idézi a fölvívás az önkormányzati alapszabályok 12. §-át, amely így hangzik:

12. §. Az egyházközségnek önálló tagjai évi fizetésük, illetve jövedelmükhöz mérten járulnak az egyházközség költségeinek fedezéséhez. Nevezetesen fizetnek évente:

- a) napszámosok, gyári munkások, iparossegédek, kereskedősegédek és cselédek kettő koronát;
- b) kisiparosok, szatócsok és oly hivatalnokok, kiknek évi fizetése az 1200 koronát meg nem haladja, négy koronát;
- c) három segéddel dolgozó iparosok és kereskedők, valamint oly hivatalnokok, kiknek évi fizetése a 2400 koronát meg nem haladja, hat koronát;
- d) négy vagy több segéddel dolgozó iparosok és kereskedők, valamint oly hivatalnokok, kiknek évi fizetése a 4000 ezer koronát meg nem haladja, tíz koronát;
- e) gyárosok, nagykereskedők, valamint oly hivatalnokok, kiknek évi fizetése a 4000 koronát meghaladja, húsz koronát.

E járulékokat az egyházközség minden tagja évente egészben előre tartozik az egyházközség pénztárába beszolgáltatni és pedig ez év végéig okvetlenül a budapesti görög szert. katolikus egyházközség címére (VII., Rottenbiller-utca 5/b. II. 6.)

A SZERKESZTŐSÉG ÜZENETEI

D. Gy. Budapest. A meleg elismerő sorokat és a küldött szép poemákat az egész szerkesztőség nevében hálásan köszönjük és további szíves érdeklődését kérjük.

Helios. Kérjük, sziveskedjék inkognitóját levetni, aki ezt a tárczát írta, annak nincs miért elrejtőzni — legalább előlünk.

Remény. (Egy növények.) Még sok kell növekednie a szerzőnek, amikor reméli majd, hogy megüti az irodalmi mértéket. Novellája kezdetleges tapogatósnál alig egyéb.

A. D. (Szép a természet.) Sajnos, becses dolgozatáról nem mondhatjuk el ugyanezt.

Lantos. Hosszabb hallgatás után — írja ön — újra bekopogtat hozzánk. Örvendünk a szerencsének. Most sem jött minden derű híjján. Egyik dalában például így lantol:

Ha nekem sok
Pénzem volna,
Mindjárt eszem
Is sok volna!

Nem vagyunk rosszmagjék, de önkéntelenül is eszünkbe jut — az ismert nórára — a folytatás, mely így kezdődik: «De mivel hogy nincs sok pénze».

H. K. Egy kis türelmet kérünk, utánajárunk a dolognak és megüzenjük.

V. Reklamált kézírata nem érkezett hozzánk.

Az «Or» szerkesztőségének. Önök lekötötték Lampérth Géza főmunkatársunk «Rákóczi népe» című költeményét, anélkül, hogy erre nézve a szerző engedélyét kérték volna, sőt anélkül, hogy a forrást, a «Magyar Világ»-ot, ahonnan a költeményt — enyhén szólva — átvették, megemlítették volna. Hát ez, kérjük szeretettel — legyenyhébbén szólva — nem illő dolog.